

Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szabó Albert könyvnyomdájában Kézdi-Vásárhelyt, hova úgy a lap beltartalmi részét illető közlemények, mint az előfizetések, hirdetések, nyilvtéri cikkek stb. intézendők.

Nyilvtéri cikkek soronként 10 kr-ért közöltnak.

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr
Fél évre . . . 3 frt — kr
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr
Külföldre 1 évre 8 frt — kr
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetések díja:

minden egyhasábas gumond-sorért vagy annak térfogatáért 4 krajczár.
Ezenkívül minden beiktatásnál 30 krajczár bélyegdíj fizetendő.

A regale-megváltásról.

Kézdi-Vásárhely, 1888. okt. 28.

(Vége.)

A törv.-javaslat szerint a hatósági engedéllyel bíró italmérők az italmérés gyakorlásáért fizetnek először illetéket s másodsor adót is.

Az illetékre nézve Budapesten 5 és a vidéken 3 osztály van megállapítva, a városok népességéhez és forgalmához képest.

Ezen osztályozás szerint, pl. Kézdi-Vásárhely városában — miután törvényszéke van s lakosainak száma nem üti meg a 10 ezeret — az italelárusítók 30—50 frt illetéket fizetnek. Háromszék megye többi községeiben az illeték 10—30 frt között váltakozik.

Azonban az illeték fizetésére nézve némely fizetlek kedvezményt élveznek. Így pl.: a bortermelők és szeszszőzők vállalkozóinak, bor-, sör- és szesz-kereskedőknek az illeték $\frac{1}{5}$ részét, más kereskedőknek és szatócsoknak $\frac{2}{5}$ -ét, czukrászoknak, kávéosoknak $\frac{2}{5}$ -ét kell fizetni.

Az illetéket különben egy bizottság veti ki, azonban annak szigorú szem előtt tartása mellett, hogy a törvényben meghatározott összegnek ki kell kerülni. Így pl.: Kézdi-Vásárhelyen minden 500 lélek után legkevesebb 40 frtnak s Háromszék minden más községében 20 frtnak be kell folyni. Ilyen számítás mellett Kézdi-Vásárhely városára illeték czímen esnék legkevesebb 400 forint, mely összegnek, akár egy legyen az engedményes, akár 100, be kell folyni.

Az italmérők az illetéken kívül adót is

tartoznak fizetni, és pedig: 1. a bor (bormust, gyümölcsbor) és sör minden hektoliterje után 2 frtot; 2. közönséges pálinka után, melynek alkohol-tartalma a meghatározott 100 fokú szeszmérő szerint 30 fokot nem halad meg, hektoliterenkint 4 frt 50 krt; 3. közönséges pálinka után, melynek alkohol-tartalma 30 fokon felül van, de 50 fokot meg nem halad, nemkülönben különleges pálinkafélék (mint szilvórium, törkölypálinka, gyümölcspálinka stb.) után, habár alkohol-tartalmuk 30 fokon alul van is, hektoliterenkint 7 frt 50 krt; 4. akár közönséges, akár különleges pálinkák s más szesz után, ha alkohol-tartalmuk 50 fokot meghalad, hektoliter-fokonként 15 forintot; 5. likőrök, puncs-esszenciák és más édesített szesz folyadékok, továbbá arak, rum, konyak után, ha csak az előző 4 pont szerint nagyobb adó alá nem esnének, hektoliterenkint 12 frtot. (17. §.)

Az italmérési adó beszedésére nézve a törvényjavaslat zárt városokat és nyílt helyeket különböztet meg.

Nyílt helyeken — milyen Kézdi-Vásárhely és a megye minden többi községe — a pénzügyigazgatóság részint egy bizonyos időre kiegyezik az adókötelesekkel, vagy magával a várossal, községgel s ez a módja a fizetésnek: a megváltás, részint bérbe adja az adójövedelmet vállalkozónak, részint kincstárilag kezelteti pénzügyi közegekkel, de csak abban az esetben, ha az első két mód nem vezetett eredményre.

A törvényjavaslat részletes utasítást ad az

italmérési adók felhajtásáról és az esetleges kihágások büntetéséről.

* * *

A másik törvényjavaslat a megváltásról szól, melynek 1.-ső cikke következőleg hangzik: Azok, a kik eddig italmérési jogot gyakoroltak, az állami italmérési jövedékről szóló törvény hatályba lépte folytán kártalanításra tarthatnak igényt. Kártalanítás adandó azokért a jogokért, a melyek a) földesuri jogon, b) törvényen, vagy c) kiváltságon alapulnak, ha mindez esetekben a jogosított e jogából vont haszna után az 1882-ik évi január 1-től 1886-ik évi december 31-ig terjedő öt év alatt vagy legalább ez öt évnek egyike alatt adót fizetett.

Ennek nyilvános értelme az, hogy kártalanításra csupán csak az tarthat igényt, ki az utolsó öt év alatt regale-jövedelme után adót fizetett.

A törvény ez az intézkedése tiszta és világos az ország többi részeire nézve, de hogy lesz a Székelyföldön?

Itt ugyanis — mint a miniszterelnök ur is kijelentette volt — voltaképeni regale-jus nem adatott, hanem kiváltság alapján minden szabad székelynek joga volt rég időtől fogva az italt mérni. Ezt a jogot kevesen használták és a legnagyobb rész nem élt vele s következképen sem az utolsó, sem az azelőtti években adót nem fizetett róla. E szerint, ha a törvény szavai mereven alkalmaztatnának, — hogy t. i. kártalanításra csupán azok tarthatnak igényt, kik az utolsó öt év

A „Székelyföld“ tárczája.

Sikamlós uton.

(Rajz.)

Irta: Elekes Andor.

Hogy sorjára vegyem a dolgot, úgy történt az egész, hogy a Király gyerek egyszer nagyon arra kapott mi felénk, a falu felső végére. Nem volt nap, melyen a kovácsnál valami dolga ne akadt volna; hol a szekéren kellett egy „ráf“-ot megszorítani, hol meg oda jött a mi udvarunkra s napokig elakadtott egy-két öl fára, pedig náluk bővében volt ám fa.

Persze, hogy nem nagy ördögösség volt kitalálni, miért járt annyit arra mifelénk Király Sándor.

Ott lakott épen a kovácsal átellenben a viruló szép hajadon, Berde Sára, kinek hét vármegyében nem lehetett párjára találni.

No hát egy cseppet sem csodálkoztam, hogy Sándor olyan járatos lett mi felénk. Nem csodálkoztam, hogy addig mesterkedett, míg egy-két szót válthatott Sárival; valamint azon se nagyon csodálkoztam, hogy Sári egy idő óta tömördek vizet elhasználhatott otthon, mert naponként legálabb tizszer átszaladt vízért a kovácshoz, nem lévén náluk kut.

Hát bizony az történt, hogy e két teremtség egymásba szeretett.

Mikor Király Gáborné asszonyom, ki a legtekinélyesebb és leggazdagabb persona volt a faluban, megtudta, hogy fia a Berde Sári kedvéért jár annyit a falu felső végére; mikor meghallotta, hogy ez szemet vetett az ő egyetlen Sándorjára . . . no hiszen, sok mennydörgös zivatart keresztültem már, de olyant még nem.

— Mit? Aza koldus? Aza rongy . . . ? az a . . . Az meri az én fiamra vetni a szemét? Ezzel a tiz körmömmel kaparom ki mind a kettőt . . . Még az akarja az én fiammal bekötnetni a fejét? Ja-ja-jaj! Majd bekötöm én a te fejedet, de tudom, hogy nem köszönöd meg . . . Te koldus . . . te!

— Csendesedjék, édes anyám, — kérlelte Sándor — hiszen . . .

— Hallgass! — förmedt rá Király Gáborné — még te akarsz nekem parancsolni?

— Nem akarok én, csak azt akartam mondani, hogy hát édes anyám is szegény volt, mikor apám megszerette. Igaz, hogy Sárinak dolgos két karján kívül nincs semmije, de nincs-e nekem anyim, hogy kettőnknek is elég?!

— Ugy? Neked? Hát én ki vagyok? Senki vagyok, ugy-e? Már a vén Király Gáborné a föld alatt nyugszik, ugy-e? Belehozhatod már keservesen összekuporgatott vagyonkájába ezt a sze-

métről felszedettet, ugy-e? No, no; de még nem haltam ám meg, fiam uram, még birom két karomat, még megvan a nyelvem, s a mig ezeket mozgatni birom, addig be nem teszi a lábát ide az a koldus . . .

— Már pedig én Sári nélkül nem élhetek, édes anyám!

Király Gáborné aztán dult-fult mérgében. A kit csak az utczán elfoghatott, mindenkinek arról a „koldus“-ról, arról a „gyalázatos“-ról beszélt; persze a mi rosszat egy lányról elmondani lehet, azt mind ráarkta szegény Sárira. Azt nem mondhatta róla, hogy csunya; hát szépségével verte agyon, az a vagyona . . . abból él! Nem állíthatta, hogy piszkosan jár; hát azt kezdette feszegetni, hogy miből kerül ki az a ruha?!

Egy hét alatt úgy eláztatta szegény Sárít, hogy az egész falu csak az ő szépségéről beszélt.

Berde Sári türe. Türe, hogy az emberek az ő becsületén rágódtak, mintha várta volna, hogy majd védelmére kel, a kiről hitte, hogy szereti őt.

De mikor szemébe is csipni-marni kezdtek, felébredt benne a szégyenérzet; egy reggel beállított egyenesen Király Gáborné asszonyom udvarára. Sándor épen ott állott a pitvarban anyjával együtt.

— Adjon Isten jó napot, nagy asszonyom! Olyan jó napot adjon, a milyent kigyelmed csinált ne-

alatt regale-jövedelmük után adót fizettek — a Székelyföldön ugyancsak kevesen részesül-
nének kárpótlásban.

Mi meg vagyunk győződve, hogy a magas kormány a székelyföldi kivételes állapotokat tekintetbe véve, gondoskodni fog olyan megoldási módozatról, mely érdekeinknek meg fog felelni.

Miután a Székelyföld regale-joga is a jövő év első napjával az állam tulajdonába megy át, ezután is meg fog állapítani a kártalanítás összege, s miután ahhoz egyesek fennálló igényeiket a törvénynek megfelelőleg bizonyítani nem képesek, leghelyesebb és leghasznosabb, ha azok egyenesen a városok és községek kezére adatnak és az azok polgársága által meghatározandó közczélokra fordíttatnak.

Ezek a váltság-összegek a községek jövődő haladásának, felvirágozásának vetnék meg alapját, s hasznait az egész székely nép érezné, míg ellenben ha a váltság osztály alá kerülne, oly nyomtalanul tűnnék el, mint esőcsepp a pusztá homokjában.

SZEMLE.

A képviselőház 21 tagu bizottsága hétfőn fogott hozzá az állami italmérési jövedékről s az ennek következtében adandó kártalanításról szóló törvényjavaslatok tárgyalásához. A hosszas, beható vita azzal az eredménnyel végződött, hogy a bizottság a kártalanítás alapjául az állami italmérési jövedék behozatalát helyesli, a két törvényjavaslat együttes részletes tárgyalásának folytatását szerdára tűzvé ki. A szerdai tárgyalásnál a bizottság a 2-ig 8-ig haladt.

Az ország közvéleménye is élénken foglalkozik a regale ügyével. Kassa város értekezletre hívta fel a magyarországi városokat a regale-váltság ügyében folyó hó 24-ére. Az értekezleten huszonkét város képviseltette magát. Az értekezlet egy háromtagu bizottság által memorandumot készített a miniszteriumhoz és a képviselőházhoz; továbbá kimondotta, hogy a feliratot a városokban terjeszteni fogja megismerés és pártolás céljából.

Kolozsvár város feliratot készített a regale-váltság tárgyában, melyet egy küldöttség e hó 23-án nyújtott át a pénzügyminiszternek.

Doda Traján, a hirhede oláh hazafi, tudvalevőleg semmisségi panaszt emelt az aradi esküdtsek marasztaló ítélete ellen. A kúria a semmisségi panaszt elvetette. E szerint Dodának két évi fogságbüntetést kell kiállani. Lesz tehát megint módjuk jajgatni a gazetéknak!

Ujabb császártalálkozás híre érkezik Berlinből. E szerint uralkodónk és Umberto király január-

ban! Eljöttem, hogy megköszönjem az irántam tanusított jó indulatát; majd visszafizeti a mindentudó Isten! Eljöttem megmondani, hogy nem azért nem védelmeztem magamat, mivel féltem kigyelmedtől, hanem mástól vártam a védelmezést. Nem tette; áldja meg érte a Mindenható!...

Hangja elakadt, szemei megnedvedtek egy küssé, de ismét összeszedte magát s folytatta:

— No hát ne féltse a fiát miattam, nem fogok többé utjában állani. Elmegyek én innen még ma... hogy hová, azt magam sem tudom. Majd megsegít a két karom s az árvák Istene. A ki akar, majd utánam jö... Adjon Isten!

Ezzel sarkon fordult s kiment az udvarról...

Király Sándor pedig még most sem kelt védelmére. Ott állott édes anyja mellett, fejét lesütötte s hallgatott; nem engedte szólni az a nagy, az a fenséges erő, a mit a n a y a i s z e r e t n e k hívunk. Szerette, tisztelte anyját. Nem mert szólni, gyáva volt. Azt gondolta, hogy majd meglágyul az a köszív, mely őt és kedvesét nem engedte egyesülni. Csalatkozott.

Az a köszív még keményebb lett, nem lágyult. Berde Sári jól tudta ezt s meg is tette, a mit mondott.

Három nap múlva szüleivel együtt ott hagyta a falut; elment messze, messze... oda, hol el

ban, Vilmos német császár születésnapján, visszaadják a német császár látogatását. Mindkét uralkodó e napra Berlinbe érkezik.

Jön a tél s a háborús hírek ismét kezdnek felszínre kerülni. Alig hogy befejezte Vilmos császár az uralkodóknál tett körutját, alig hogy elcsattan-
tak a béke csókjai: a háboru ijesztő réme ismét megjelent a láthatáron, hogy rettegetben tartsa a népeket, mint tavaly s tavaly előtt. A Fremdenblatt lepte meg a világot azzal a hírrel, hogy Oroszország csapat-áthelyezéseket eszközöl a mi határainkon, holott a mi részünkrol semmi oly intézkedés nem történt, mely Oroszország részéről e lépést igazolná. Az orosz lapok siettek is a bécsi lap hírére megkérlelni; ez azonban megbízható értesülések alapján határozottan állítja, hogy Oroszország készülődik. Mi igaz e hírekből, azt még nem tudjuk. Egy bécsi távirat szerint az ottani politikai körökben nyugtalanságot nem szült a „Fremdenblatt“ közleménye, mert nem tartják valószínűnek, hogy a hatalmak jelenlegi csoportosítása mellett Oroszországnak háborús kedve ke-
rekedjék. Oroszország tehát, ha csakugyan fenyegető lépéseket tesz, veszedelmes játékot űz, mert ez esetben kénytelenek leszünk mi is hasonló lépéseket tenni határainkon. Ezelőtt is mindig őt tett provokáló lépéseket; mi éveken át bebizonyítottuk bákeszeretünket. Folytonos kardesortése azonban előbb-utóbb háborura fog vezetni.

A szerb királyi pár dramájának második felvonása is véget ért; a Milán király és Ketsko Natalia közt 1875. okt. 5-én a belgrádi székesegyházban létrejött házassági frigy felbontatott. A belgrádi hivatalos lap e hó 24-én megjelent számában közli a metropolita iratát, melyben ez a királyi pár házasságát főpásztori áldással felbontott-
nak és őket elválasztottnak jelenti ki. Az ügy váratlan megoldása Belgrádban általános megnyugvást és melegeledést keltett. Natalia táviratot intézett a metropolitához, melyben annak határozatát semmiesnek s törvényes értékkel nem bírónak jelenti ki.

Romániában befejezésükhöz közelednek a választások. Az eddigi eredmény ez: 45 kormány-
párti, 4 szabadelvű ellenzéki. 45 választás eredménye még nem ismeretes.

A Baldácsy-alapítvány s a brassói ág. ev. magyar esperesség.

Midőn báró Baldácsy A., a nemes, nagy lélek, példátlan hagyományának tervezetével foglalkozott, midőn ezen alapítvány első évi jótékony-
ságát a 11 protestáns egyházkerületre kiterjesztette: akkor a jelenlegi brassói ág. ev. magyar esperesség hívei tényleg az erdélyi szász egyházkerület kötelekébe tartoztak s annak fenntartása alatt állottak. Három és fél hosszú évszázad mult elad-
dig, míg a brassói ág. ev. magyarok a szász egyházi hatóság mostoha kormányzata alól végtére kibontakozhattak.

A páratlan nagylelkű alapítvány az erdélyi 215 ezer 355 ág. ev. szász lélekszámot az erdélyi ev. egyházkerületben találta, mely létszám között ez idő szerint a 20 ezer ág. ev. magyar a nemes báró

lehet felejteni a bánatot, de nem örökre, hanem csak pillanatokig...

Nagy öröme volt Király Gábornénak eleinte, de bezeg szomorúságra változott.

Sándor, a fia, a ki eddig szorgalmas, becsületes munkás volt, a ki eddig elleste édes anyjának minden gondolatát, kívánságát, a ki elhagyta anyja iránt való szeretete miatt Sárít, kedvesét: megindult azon a sikamlós uton, mely a korhelységre, a rosszra vezet.

Nem duhajkodott, csak ivott... ivott és huzatta azt a nótát:

„Levelek, levelek,
Rejtetek el engem,
Mert az én galambom
Arván hagyott engem.”

Aztán énekelte olyan keserűen, hogy az ember szíve megesett rajta.

Minden reggel a czigányok vitték haza, s Király Gáborné többé nem első persona a faluban. A nagy Király-kuriát felverte a dudva; el van hanyagolva a birtok, nincs az istállóban már nyolcz ökör. Mikor eszébe jut, hogy mindez másképen történhetett volna, ha ő nem ellenkezik: leborul s szemeiben peregnek a könnyek.

hagyományából jog és igazság szerint hangosan követeli esedékes és elvitáztatlan jutalékát.

Az 1885-ik évi előirányzat szerint a 11 protestáns egyházkerületre 64 923 frt bevétel mutatkozott, tehát egy kerületnek 5902¹/₁₁ frt. Ekkor még a vagyoni állapot rendezetlen lévén, a jövedelem egy része csak 1886-ban osztatott ki. Ha már most csupán a nevezett összeget vesszük alapul, akkor is az erdélyi ág. ev. szász egyházkerület 195.355 létszámban illeti 5311 frt 80 kr, a 20 ezer ág. ev. magyart pedig lélekszám szerint 590 frt 20 kr illetné; vagyis a Baldácsy-alapítványból a szászok ⁹/₁₀, a brassói ág. ev. magyar esperesség hívei pedig ¹/₁₀ részt kellene hogy kapjanak évente és állandóan.

Miután 850 év elvitáztatlan kapcsolata erősíti meg a brassói ág. ev. magyaroknak a szászokkal való kötelekét; miután a szász egyházi kormányzat köztudomás szerint úgy szólva semmit sem tett anyagi tekintetben a magyar egyházak felvirulásáért; miután megczafolatlan tény az, hogy az erdélyi 215.355 ág. ev. szász és magyar lélekszám, mint 11-ik egyházkerület, a Baldácsy-alapítvány egy 11-ed részét hagyományilag, jogilag örökölte: teljesen méltányos és jogos, hogy a brassói, 20.000 lélekszámot tevő ág. ev. magyar esperesség az egy tized rész jutalékot, vagyis az ez idő szerint évi 590 frt 20 kr, mivel ama köteleklből törvényes autonóm uton örökre kivált, évről évre s állandóan a szász egyházkerület járulékaiból levonva, csonkithatlanul megkapja.

A tiszai ág. ev. egyházkerület nem tehet arról, hogy töle nem függő körülményekből kifolyólag a feltartóztatatlan korszellem s jogosultság követelménye szerint és az elviselhetlen elnyomás, hátrátétel, jogcsorbitás elhárítása alapján készte-
ve, a 20 ezer ág. ev. magyar a szász egyházi mostoha kormányzat kötelekéből örökre kiválni kényszerült; nem tehet arról, hogy az ő kerülete 20 ezer — anyagilag szegény — lélekkel szaporodott; mert ő ugyanazon czélokra ugyanakkor több segélyt az alaplóból nem kapott, hanem csakis 5902¹/₁₁ frtot; következőleg ebből többet sem adhat senkinek, mert hiszen az alapítólevél szerint e jutalék csakis az ő 141.492 lélekszámát illette jogilag s a többi nem illethette semmi, mert a hagyomány keletkezésekor a 20.000 lélek nem tartozott az ő kötelekébe.

Az azonban egészen más jogi állapot és viszony, midőn egy egyházkerületnek a nagyszerű alapítvány érvényesülése után egyházi czélokra 20 ezer lélek igényeivel kevesebb szükségletet kell évente kielégíteni. Egészen más az osztó számtétel igazsága, midőn egy egyházkerület a 10 más kerülettel szemben és kivételesen a létezett tényleges 215.355 létszámban nyerte meg az alapítvány 5902¹/₁₁ frt jutalékát, de azt mégsem akarja esedékes részleteiben a 20 ezer lélek egyházi igényeire fordítani, holott azt mind egy krajozárig azokkal egyetemlegesen nyerhette meg és örökölte.

Szóval a nemes báró nagylelkű hagyományát tényleg, jogilag, alapítólevél szerint elvitáztatlanul hagyományozta az akkor létezett dunamelléki 340.936, a dunántúli 231.293, a tiszáninneni 231 ezer 296, a tiszántúli 835.671, az erdélyi 336.425 ev. ref., a bányai 369.005, a dunáninneni 170.660, a dunántúli 204.066, a tiszai 141.492, az erdélyi 215.355 ág. hitv. ev. és az 56.244 lélekszámot tevő unitárius egyházkerületeknek. Tehát a nemes báró hagyománya, alapítványa sérthetetlen és csonkithatlan örök időkre. Minden egyes egyházkerület az előbb jelzett lélekszám szerint kapta és örökölte az alapítványt. Ha szaporodik egy kerület létszámban vagy aránytalan volt, arról nem lehet tenni még a hagyomány-levél szellemében sem; de ha 20 ezer lélek a többivel egyetemlegesen örökölt: egyenes jogaiból ki nem forgatható, annál kevésbé, mivel a nagylelkű Baldácsy-alapítvány örökös jogcsorbitásról nem szólhat.

Különböz nézetem szerint a fenkölt szemlém, a példátlan nagylelkű és ritka hazafias gondolkozású báró, midőn nagyhorderejű alapítványának tervezetét egybeállította, valószínűleg csakis a protestáns magyarság vallási közművelődési intenczióira és korántsem a gazdag szász egyházkerület segélyezésére gondolt, a melyről általában tudva van ma is, hogy tagjai nem a legjobb hazafiak, sőt a magas kormányknak állandó és szívós ellenlábosai, még püspököket sem véve ki, pedig épen ezen kormánytól, mint egyházkerület, még ma is évente 15.400 frt statusdotatiót nyernek.

Szeretem hinni, hogy a Baldácsy-alap nagyerde-
mű igazgató-választmánya ezen jóakaratu és igazságos alapon nyugvó nézeteimet a Baldácsy-birtok és hagyomány teljes rendezésekor méltóztatik figyelembe venni; addig is, míg a brassói ág. ev. magyar esperesség a szászoktól méltatlanul örökösgül nyert anyagi és rendszerbeli zűrzavart valamennyire rendbe hozza és legsürgősebb egyházi életkérdéseit az idők folytán orvoslandja: hiszem, hogy illetékes uton és helyen a Baldácsy-alapítvány ügyében a kellő lépéseket módjában lesz haladéktalanul megtenni.

Fejér Gyula,
ág. ev. lélekész,

V i d é k.

Baróth, 1888. okt. 21.

Tekintetes szerkesztő ur!

A mi alább következik, az a közügyre vonatkozik; kérek tehát becses lapjában egy kis helyet.

A közelebbi múlt évtized első felében épült Ágostonfalva alatt az Oltra egy nagy, költséges hid, melyet rövid 14 év alatt az idő annyira megviselt, hogy most jónak és szükségesnek látta az illető hatóság, szakértői vélemény alapján, az azon való közlekedés beszüntetését elrendelni, minnek a baróthi előjárásig — a szokott pontossággal — a hidpadlók felszedése általa mai napon eleget is tett s így — akarva, nem akarva — hosszú időre elmetsette azon fonalat, illetve vonalat, melyen részben Miklósvárszék északi fele, részben Al-Csik, egészen pedig Bardocz-szék az ágostonfalvi gárával (pályaudvar) érintkezésben állott. Hogy a közlekedés e hirtelen megakadásából mennyi kár háramolhatik a nagy közönségre, ahhoz találoán hozzávetni vajmi nehéz, mert itt a forgalom, a csere gerendákkal, cseréppel, mészszel, borral, gabonával stb. oly nagy, hogy nem lövök a célom túl, ha azt állítom, hogy a szóban levő hidon naponta fordul meg annyi szekér, mint összesen a rétyin és kőkösön.

A forgalmi vonal elmetzése azokra, kik mint vállalkozók a jelzett irányban szerződési viszonyban állnak, s azokra, kik az erőnek látszó hidat csak felületesen ismerik, rossz benyomást tett; ellenben azokra, kik a hid bajait ismerik, jó benyomást tett. Csak az az egy bánt mindenkit, hogy mielőtt gondoskodva lett volna póteszközzel, a hid felszedetett s a közlekedés teljesen fennakadt. Ezen kell hogy az illető forum okkal-móddal mielőbb segítsen, s akkor szent a békesség.

Bármit beszél s mond a világ, én azt hangsúlyozom, hogy a közönségre nézve épen jókor érkezett a beszüntető rendelet, reám nézve pedig épen rosszkor és későre, mert a kérdéses hid alatt kiálltam a halálos félelmet. Az eset ez:

Ez év tavaszán hóolvadás alkalmával néhány ágostonfalvi oláhval csolnakon halásztam az Olton. A véletlen úgy akarta, hogy én épen akkor érkezzem a víz mentében a hidhoz, mikor azon vagy negyven felsőrákosi, kövel terhelt szekér átmenendő volt. A mint a szekerekből egy vagy kettő a hidra felment, mi — azon reményben, hogy a hid alatt gyorsan átsikamlunk — a hid alá bemélyedtünk; itt azonban láthatatlan akadályra bukkantunk: csolnakunk megakadt. Mi gyorsan az akadály elhárítására fordítottuk minden erőnket, mialatt mintegy 14 szekér a hidra felment. Erre a hid recsegni-ropogni, a gerendák hajlani kezdtek, mi pedig keresztényi önmegadással, reményt vesztve vártuk az utolsó döntő pillanatot; de ez alkalommal is beteljesedett rajtunk ama közmondás: „A hol legnagyobb a veszedelem, ott legközelebb az isteni segedelem.” Nem történt semmi nagyobb baj; egy utánunk uszó jégtábla csolnakunknak lökést adván, pillanat múlva a hidon alul s minden veszélyen túl voltunk, mire én nagyot szusszanva, felkiáltottam a hidon levő embereknek, hogy álljanak meg, mert különben veszve van minden, s partra szállva, a hidfőhöz szaladtam s kértem az embereket, hogy a hidról távozzanak s engedjék a szekereket csak egyenkint menni. Szavaimnak volt hatása; úgy történt minden, a mint ohajtottam, s a szekerek egy negyed óra alatt mind áttakarodtak. Lehet, hogy ha macskoskodnak az atyafiak, ma Felső-Rákoson 20 pár marhával s 20 emberrel kevesebb volna. Ezt sem árt tudni azoknak, kik a felfüggesztés miatt békételenkednek s biznak a hid erősségében.

Hogy nem fog a két érdekelt hatóság a megszakadt közlekedés összeforrasztásával hetekig késni, azt van okunk hinni; de arra az egyre kérjük, hogy ha a közlekedés ideiglenesen csolnak vagy tutaj által fog eszközöltetni, a szállítással, illetve vezetéssel szakértő, józanéletű emberek bizassanak meg, mert kényes dolog vagyont és életet 2—3 hitvány, részeges oláhcozigány kezeire bízni. Még élénk emlékeztetünkben van az alsórákosi szomorú intő példa.

Ezen közlemény átvételére tisztelettel kérem a

„Székely Nemzet” tek. szerkesztőségét. Az uralkodó hangulatnak adtam csak kifejezést.

Bitai Baikó Lajos.

Különfélék.

— **Br. Kemény Gábor** váratlan halála országsszerte mély részvételt keltett. Temetésén, mely pénteken délután 2 órakor ment végbe Ajnácskőn, egy a fővárosból, mint hazarészünkből számos küldöttség jelent meg. Rész vettek abban volt miniszter-társai közül is többen. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület, az erdélyi gazdasági egyesület s a magyar történelmi társulat, melyeknek buzgó elnöke volt, díszes koszorukat tettek ravatalára s küldöttségleg képviselték magukat a temetésen, ugyancsak a közlekedési minisztérium és S.-Szentgyörgy város is, mely utóbbinak dispolgára volt az elhunyt férfiú. Városunkban harangok zugása és a ref. egyház épületére kitűzött gyászlobogók hirdették a veszteséget, mely a kitűnő férfi halálával nemcsak az egyházat, nemcsak a székelységet, hanem az egész országot érte.

— **Időjárásunk.** A múlt hét hideg szelei után ismét gyönyörű szép napokat látunk. A hegyek ormai hókoronával vannak fedve, de lenn a síkon enyhe, meleg idők járnak. Minden éjjel meghozza a maga fagyát, de a nappalok oly szepek és enyhék, minőkkel csak a háromszéki ősz szokott kedveskedni.

— **Kántori próbatétel.** A helybeli ref. egyháznál üresedésben levő kántori állásra, holott ennek évi jövedelme a 800 frtot biztos számítás szerint minden mellékkereset nélkül meghaladja, csak 8 egyén pályázott. A 8 egyén közül 6 jelöltetett ki próbatételre a következő sorrenddel: 1. okt. 21-én Márton József dálnoki kántor, 2. nov. 4-én Barthos József baróthi lévita, 3. nov. 11-én Györbör Sándor felsőcecehnátoni mester, 4. nov. 18-án Mántó György székelykereszturi rektor, nov. 25-én Téglás Lajos brassói ref. kántor, decz. 2-án Makkai Dániel sámsoni ref. kántor. Kézdí-Vásárhely város vallásos hívei nagy érdeklődést tanúsítanak a választás iránt s elvult van kimondva, hogy előre senkinek semmit sem ígérnek. Ha a próbatételek lejárnak, biztos lehet a legjobb és legszebb énekes, hogy ha az orgonázásban is kellő jártasságot tanúsít, részrehajlás nélkül, egyhangulag fog megválasztatni.

— **A borszéki fürdő sorsa** végre-valahára, 32 évi vajadás után, eldőlt. A kir. Curia megoldotta a gordiusi csomót. A gr. Lázár család a primori jogcímen elvesztette a pert a két községgel szemben. E szerint Borszék egyszersmindkorra a tulajdonos két községé maradt. Most tehát a két község szabadon mondhatja magáénak az annyi időn át ápolt Borszéket. Az ügy lebonyolításában fáradhatlan buzgalmat fejtett ki Titscher Ede gyergyószentmiklósi jeles ügyvéd.

— **Kammerer Gyula** sepsiszentgyörgyi orvos öngyilkosságot követett el. Kammerer nyolcozvan éves, becsült nevű és rendezett anyagi viszonyok közt élő orvos volt. A család nélküli, pontos és takarékos öreg embert lehagolta és kétségbe ejtette az utóbbi időben a magányosság. Mult vasárnap bucsút vett ismerőseitől, azzal a kijelentéssel, hogy „elutazik”, azután pedig nyolcz-tíz ezer forintba menő vagyona felől végrendeletileg intézkedett. A házbeliek előtt, kik az orvossal laktak, feltűnt hétfőn, hogy egész nap nem jött ki szobájából, és zörgettek ajtaján, mely be volt osukva. Az ajtót a rendőrség beavatkozásával telnitván, az egyik szoba ajtajának belső homlokára erősített horogra felakasztva találták Kammerert. Tettét semmi hátrahagyott iratában sem indokolta. Városszerte sajnálják e szomorú esetet.

— **Rendőri hírek.** Alesernátoni Budi Esztojka és Budi Dániel az által tűnnek ki minden más cigányok közül, hogy olyan szöke hajuk van, mint akár a kender, és abban egyeznek meg minden más cigányokkal, hogy a mit szemük meglát, kezük ott nem hagyja. Ez a veszedelmes tulajdonság bajba kerítette a két nagymenyű és nagyserényű ifjút a mult csütörtökön. Elestek egy szegény fiutól 9 frt 85 krt. de észrevették a dolgot s egy rendőr letartóztatta őket. Átkísértettek a helybeli járásbíróshoz. — Erősen fújt a mult hét egyik napján a Nemere, s Balázs Sándorné és Petrikó Ágnes — valószínűleg nehogy a szél elkapja — belekapaszkodtak a más ember tulajdonát képező földosztába. Ez a káposzta természetesen még a földön volt és a mi a legnagyobb baj, záros kertben. Ezen alapon lopás büntetettéért fogta

őket a rendőrség kereset alá s adta át a helybeli törvényszéknek.

— **Szinészet.** Gyergyó-Ditróól írják lapunknak, hogy ott Kovács Gyula (?) szintársulata tart előadásokat. Levelezőnk tudósítása szerint „az első bérletben eddig a következő szép darabok kerültek színre: „A lelencz”, „Krisztus Pálátus előtt”, „A szerelmes angol”. Szépnek elég szépek lehetnek, de nem ez a főérdemük, hanem az, hogy a kétségbeesésig uja k.

— **Élővedt bunda.** A folyó hó 24-én Maksán tartott tanítói gyűlésen egy nagy téli bunda elcseréltetett. Az illető visszacserelelheti lapunk kiadóhivatalában.

— **A konstantinápolyi utazás** iránt — melyről lapunk már ismételten megemlékezett — általános érdeklődés mutatkozik úgy Brassóban, mint a többi erdélyrészi városban, úgy, hogy bizony remélhető a kirándulás létrejövele. Félreértések kikerülése végett kijelentetik, hogy az utazásban egy férfiak, mint nők is részt vehetnek. Az árak — Brassótól számítva — oda és vissza következők: teljes ellátással II-ik osztály 120 frt, III. osztály 110 frt; ellátás nélkül II. osztály 80 frt, III. osztály 70 forint. Ezen rendkívül mérsékelt árak bizonyára nagy befolyással lesznek a résztvevők számára. Az utirány következő: Brassó — Bukarest — Giurgiu, onnan hajón a Dunán át Ruscsuk, innen bolgár vasuton Várna s innen Lloyd hajón Konstantinápoly. A kirándulást rendező egyesület a brassó-városi menetjegy-irodával, Konstantinápolyból kirándulást fog rendezni Salonichibe is. Konstantinápolyból érkezett hírek szerint, ott a társaság ünnepélyesen fogadgatni, sőt valószínű, hogy a szultán hadsegéde által fogja a társaságot fogadgatni. Előreláthatólag az utazás rendkívül kellemes lesz, annál is inkább, mert a tenger is nagyon nyugodt. Jelentkezések, akár a „Brassói kereskedelmi és ipar-egyesület”-nél, akár a brassó-városi menetjegy-irodánál írásban vagy szóban legkésőbb folyó évi november hó 2-ikáig eszközözendők. Minden személyre szóló jelentkezéshez 10 frt előleg csatolandó, mely azonban be fog tudatni a menetdíjba. A tanulságosnak és élvezetesnek ígérkező kirándulásra felhívjuk a t. közönség szíves figyelmét.

— **A női közönség** becses figyelmét felhívjuk k. vásárhelyi Molnár Amália mai számunkban megjelenő hirdetésére.

CSARNOK.

Gyomor és egészség.

Emésztés hiányában szenvedni a legkellemetlenebb dolgok egyike a földön; pedig e betegség annyira általános ez országban, hogy annak úgy szólván egyik csapása. Azon szándékkal, hogy — a mennyiben lehetséges — az ezen bajban szenvedőknek némi segélyre legyenek, indítatva érzem magamat a t. közönséghez egy pár szóban adott tanácsosfordulni, lényegileg nem is orvosi, mint inkább vegyészeti, élet- és egészségügyi szempontokból tárgyalva a kérdést, mert én nem orvos, hanem vegyész vagyok.

A táplálkozás nem több és kevesebb, mint az eledelnek folytonos és egészséges átváltoztatása a gyomorban; szakadatlan kimerülése és újraéledése a testnek; szünet nélküli működés, ellátni és felhasználni, létrehozni és elhelyezni új anyagot a szervezetben és eltávolítani a régit. A táplálkozás a pabulum vitae, vagyis azon életrő fentartója, mely a szervezetet arra képesíti, hogy a betegség támadásainak ellenállani tudjon.

Minden kimerülés, legyen az időleges vagy állandó, testi vagy szellemi, hiányos táplálkozás eredménye. A tápláló erő hiánya az arány törvénynek megszegését jelenti és majdnem minden betegségnek okozója, míg más részről a táplálkozás, a természet ezen legnagyobb adománya, a betegséget fölőlegének arányához képest visszatartja. A táplálkozás folyamától függ kisebb-nagyobb mérvben a test minden egyéb működése. Az eledel, melyet magunkhoz veszünk, valóban nem táplál addig, míg az emésztő szervek által arra előkészítve nem lett.

Ezen szervek egyes részeit képezik: a száj és fogak a rágásra, a nyelv és torok a nyelésre, a gyomor és belek az emésztésre, vagyis azon működésre, mely az eledelt feloldja és vérré átváltoztatja. Ez utóbbi szervek az állati élet leglégényesebb eszközeit képezik, mert az eledel tápláló részei ezen szervek szövetein hatolnak keresztül, hogy erőt öntsének az életfenntartás háztartásába, míg a hasznavehetetlen részek szintén segélyekkel lesznek eltávolítva.

A gyomor tehát oly szervnek tekintendő, mely az ember testi szervezetének többi részeivel a legnagyobb összeköttetésben áll. Midőn ez működését könnyen végzi, kellemes jólétben érezzük magunkat; ellenben a rossz emésztés fogékonynya teszi szervezetünket bármiféle betegségre és arra mintegy előkészít.

Meunyen tehát az állati és szerves élet egész

rendszerének szép kifejlődése és egészséges ereje főként az emésztés és átváltoztatás kezdetleges folyamatában a tápszervek kellő működésétől van feltételezve, könnyen beláthatjuk, hogy az emésztő szervek valamely betegsége vagy működésük megzavarása nagy fontossággal bír.

Vegyük figyelembe, — egy hasonlattal élve — hogy az élet egy láng, a test a kályha, a vér a tüzelő anyag, vagyis azzá kell lennie, ha a táplálék kellőleg megemésztetett; az ekként létrejött széneny a lélegzés által beszívott élenyvel az égési folyamat fentartói és az állati meleg forrásai. A test ezen belső égése és más egyéb külső égési folyamatok között határozott analógiát találunk; a test éppen úgy emésztetik, ég és fogy, mint a gyertya, lámpa vagy a szén és fa. A levegő, melyet belélegzünk, a tüdő által jó keringésbe, s a vértestecsek által, melyeknek anyagával egyesül, a szervezet minden részébe elvitetik. A tápanyag széneny részei szénsavvá változnak, mely ki-lélegzés által távolíttatik el, éppen úgy, mintha csak a lámpa, gyertya vagy a kályha füstje volna; míg a tápanyag át nem változtatott vagyis meg nem emésztett részei, melyek a kályha hamuját képezik, átesnek annak rácsolatán, azaz kiüríttetnek.

Ilyen az állati élet; ezek azon eszközök, melyekkel működése fentartatik. E működésnek kellő le-folyása és egyensúlya, vagyis a test állapotának megfelelő arány a tápanyag és az emésztési ké-pesség között, képezi az egészséget. Oly betegség, mint az emésztéshiány, mely az állati élet egyen-súlyának megzavarása által áll elő, azon egyensúly hiánya folytán, mely a tápanyag és az ezt feldol-gozó erő között vagy az egész szervezetben, vagy annak csak egyes részeiben létezik, mennyiségi vagy minőségi hiányosság a tápanyag átalakításá-ban, melyre éppen előbb vonatkoztam.

A halált idült betegségeknek azon megfelelő anyagok hiánya okozza, melyeknek rendeltetése az életerő fentartásában áll. Ha az emésztő szer-vek elvesztették a képességet arra, hogy az eledelt a megkívántató minőségéig átváltoztassák, azt a belélegzett levegővel egyesítsék s ekként a szer-vezetet támogatassák, azon esetben maguknak a szerveknek állaga, mint a zsiradék, izom, ideg, velőhártya fog menthetetlenül fölemésztenni.

A lélegzés kellő táplálkozás nélkül halált okoz. A láng kialszik, mert a tüzelő anyag elhamvad, nem áll rendelkezésre, vagy a gyomor képtelen az átváltoztatásra.

A megoldandó feladat tehát abban áll, hogy ily betegségeknek az orvosló szerek elégséges táplá-lásra ingereljenek. Ez a gyógyításnak valódi mű-vészete és tudománya. Az orvosnak a célja és feladata az legyen, hogy a természetet lankadt működésének fölingerlése által lehetőleg előse-gitse, nem pedig hátráltassa. Mint főczél lebegjen tehát szeme előtt, hogy az életerők folytonos éber-sége az összeesés minden félelme nélkül előidé-ztessék, és minden kétségen kívül állíthatom, hogy a megfelelő s a test fiatal, kifejlett, elgyöngült vagy elaggott állapotához alkalmazott eledel a kellő emésztés föltétele mellett a fenti kíváncsi-ságnak teljesen megfelel. Az egészség első föltétele, hogy tápanyag vezettessék be a szervezetbe s az kellően átváltoztassák. Végezetül ismétlem, hogy testünk a természet törvényei szerint létezik, nő és eléri fejlettségét, s ha az helyesen választott eledellel táplálattatik, akkor megtartja vagy eléri a rendes állapotot, a teljes életerőt.

A t. olvasók tájékoztatására, táplálkozására szolgáló eledeleket, könnyű vagy nehéz emészthe-tőségük szerint, három csoportban sorolom elő.

Az első csoportban azon eledelék foglaltatnak, melyek tartós emésztés hiányában szenvedőknek a legmegfelelőbb tápszerek. Ide tartoznak: a juh-hus, őz, nyul, pácza, csirke, fiatal galamb, fogoly, fácán, nyírfajd, erős marhahús-leves, tej, kemény kenyér, griz, spárga, zöldbab, kárföl, sült alma, narancs, szőlő, eper, thea, könnyű fehér és vő-rös bor.

A második csoport a közepesen emészthető táp-szereket foglalja magában, melyek csak kevésbé komoly esetekben élvezhetők. Ilyenek: a marha-hus, bárány, pulyka, rucza, lágy tojás, vaj, pisz-tráng, burgonya, karalábé, káposzta, spenót, sa-láta, alma, barack, egres, ribizke, málna, fái eper, a befőzött gyümölcs, általában a kávé, sör és az erős borok.

A harmadik csoportba sorozott tápszerek ne-hezen emészthetők s a beteg állati gondosan mel-lőzendők. Ezen csoportba tartoznak: a libahus, máj, szív, vese, velő, a besózott húsmeüek, sza-lámi, kolbász, pörkölt és paprikás, hering, tok és a besózott halak, rák, saláta, olaj, olvasztott vagy kemény vaj, keményre főzött tojás, sajtok, lágy kenyér, a tészta általában, körte, szilva, cseresz-nye, aszalt gyümölcs, cseklá, hagyma, spárga, répa, murek, borsó, paszuly, gomba, csokoládé, pezsgő és a likörök. A malacz-, sertés- és borju-hus (?), dió és ugorka annyira nehéz emésztésű, hogy a beteg ezeket inkább méregül, mint eledel-ül tekintheti.

A szeszes italok megszokott élvezete úgy egész-séges mint beteg embernek egyaránt ártalmas és

minden osztálybeli által mellőzendő. Beteg álla-potuknál kis mennyiségben (különösen tejjel ve-gyítve) esténként hasznosak lehetnek, de élvezet-ük mindig csak orvosi tanács meghallgatásával történjék.

Erős likörök éhgyomorral föltöbb ártalmasak és megrontói az egészséges szervezetnek. (H. K.)

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Ifj. Dobay János.

Hirdetés.

Alólírott tisztelettel hozom a nagyérdemű női közönség becses tudomására, miszerint a néhai Jancsó Balázs-féle házban levő lakáso-mon a legjutányosabb árak mellett elvállalok legujabb divatu és szabásu ruhákat elkészíté-sre, valamint átalakításra.

A nagyérdemű hölgyközönség becses párt-fogását kérve, maradtam a legmélyebb tisz-telettel

Kézdi-Vásárhelyt, 1888. okt. hó 28-án

MOLNÁR ÁMÁLIA.

Sz. 1042. tlkvi.
1888.

Árverési hirdetményi kivonat.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy

csomortáni Reketes Dávid végrehajthatónak csomortáni Gyergyai Mihály (Samu fia) s társa végrehajtást szenvedők elleni 89 ft 63 kr tőkekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a kézdivásárhelyi kir. törvényszék területén Csomortán községében fekvő, a csomortáni 27-ik sz. tjkvben foglalt 1267/1. hr. sz. 22 frt, 1949/1. hr. sz. 2 forint, 2818/1. hr. sz. 18 frt és 248. hr. sz. 56 frt becsértékü, — nem különben a csomortáni 57. sz. tjkvben A + 121., 122. hr. sz. 19 frt, 131., 132., 133. hr. sz. 177 frt és 260 tól 268-ig hr. sz. 62 frt becsértékü ingatlanokra az árverést ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megje-lölt ingatlanok az 1888. évi november hó 2-ik napján d. e. 9 órakor Csomortán község há-zánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozők tartoznak az ingat-lanok becsárának 10 százalékát kész-pénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügy-miniszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadék-kepes értékpapirban a kiküldött kezéhez leten-ni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismer-vényt átszolgáltatni.

Kir. törvényszék mint telekkönyvi ható-ság kiküldött egyes bírója Kézdi-Vásárhelyt, 1888. évi június hó 20-án.

Vajna Gáspár,
kir. tsvszki bír.

Értesítés.

A nagyérdemű közönség figyelmét egész tisztelettel hívjuk fel ama körül-ményre, hogy a helybeli »Erzsébet« árva-ház **harisnyakötő gépein** a legjutányosabb árban és igen csinos kivitelben állíthatók elő téli kötött női ka-bátok, camashlik, téli harisnyák, karvédők s más czikkek. A készítmények az intézet helyiségében megtekinthetők s tetszés szerinti anyagból megrendelhetők.

A nemes czélu intézet érdekét reméljük, hogy a nagy közönség nem késik pártfogásában részesíteni.

Kézdi-Vásárhelyt, 1888. okt. 27-én.

Az igazgatóság.

Van szerencsénk ezennel a nagyérdemű közönséget értesíteni, miszerint be-vásárlásunkról visszatérvén, raktárunkat dusan elláttuk mindennemű

NŐI és FÉRFI-DIVATCZIKKEKKEL.

Egyszersmind bátrak vagyunk megemlíteni, hogy minden minőségű **len-vásznak** és **kamuka asztalneműek**, Regenhart & Raymann- és Rich-ter-féle hirneves gyártmányok, ugyszintén Schroll-féle **sífonok** és **sirtingek** minden szélesség- és minőségben raktárunkon nagy választékban a legjutányo-sabb árakban kaphatók.

Továbbá becses figyelmükbe ajánljuk **női és férfi kész fehérnemű raktárunkat**; ugyszintén képesek vagyunk **menyasszonyi kelen-gyékert** a legrövidebb idő alatt legujabb divat szerint kiállítani, minthogy igen értelmes, jó ízlésű szabók állanak rendelkezésünkre.

Teljes tisztelettel
LÁSZLÓ M. és L.
Brassó, főpiacz, lensor 23. sz.